

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izdaja vsak četrtek in velja s poštno vredn. v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katoškovega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, v sprejemni naročnino, inserate in reklamacije. — Za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne sprejeto reklamacije so poštnine proste.

Slovenski državni poslanci.

Od 5. oktobra komaj je zboroval državni zbor, toda naši slovenski poslanci so tudi v tej kratki dobi pod razumnim vodstvom dr. Šusteršiča pokazali, da so močje na svojem mestu. Vsako priliko so znali spretno uporabiti, da spravijo želje in zahteve svojih volilcev pred široko avstrijsko javnost. In kadar so nastopili, ni ostal njih nastop neopažen, ampak pri vseh važnejših vprašanjih so igrali odlično vlogo.

Ko se je otvoril dne 5. oktobra državni zbor, se je začela takoj draginjska razprava. Socialni demokrati in meščanski poslanci so gromeli z napadi na kmeta, češ, da odira z visokimi cenami svojih pridelkov druge stanove. Takrat je vstal izmed kmečkih zastopnikov slovenski poslanec Povše in cela zbornica se je zbrala okoli njega, da ga poslušajo. Sijajno je branil z mladeniško navdušenostjo kmečko stališče, da so mu kmečki poslanci vseh drugih narodov viharo pritrjevali, nasprotniki pa gromeli od jeze. Splošno se je priznalo, da je bil to v celi razpravi najboljši govor, in ta govor je imel slovenski poslanec.

Predlogi, ki so se stivali, da se odpravi draginja, je prišel v draginjski odsek, kateri si je izbral za predsednika slovenskega zastopnika iz Istre, poslanca Mandiča. Pri razpravi o draginjskih predlogih v odseku je imel vodstvo na socialnodemokratski strani poslanec Renner, na kmečki strani pa zopet dva člana našega državnoborskega kluba, dr. Verstovšek in Hladnik.

Njihova izvajanja so bila najbolj temeljita, njihovo nasprotovanje najbolj spretno. Pri vsakem glasovanju se je gledalo na to, kako glasujeta naša poslanca, ki sta mojestersko obvladala celo draginjsko stvarino.

Ravno ko to pišemo, čitamo v vseh listih, posebno obširno v dunajskih, o znamenitem delu zopet slovenskega poslanca, namreč dr. Kreka. Izdelal je načrt zoper kartele. Karteli se imenujejo združbe proizvajalcev in v njih nabave surovin, v njih urejene prodaje in v njih cen fabriških izdelkov. Ravno glede cen pa izrabljajo karteli svojo moč v tem, da nastavlajo svojim pridelkom neprimerno visoke in neopravičene cene, tako n. pr. pri železu, pri sladkorju, petroleju, cementu itd. Dr. Krek je izdelal zakonski načrt, s katerim naj bi se zabranilo kartelom odi-

ranje pri prodaji fabriških izdelkov, in tako je tudi v tem vprašanju, za katero se zanimajo bogataši in reveži, prevzel vodstvo v obrambo odiranega ljudstva slovenski poslanec dr. Krek.

Nihče v Avstriji, posebno v državnem zboru ne, si ni upal reči odločne besede o uradniškem številu, in o njih plači ter delu. Tu je nastopil prvi korajžno voditelj naših državnoborskih poslancev, dr. Šusteršič. V govoru, ki je vzbudil splošno zanimanje, je odkrito in pogumno rekel, da imamo preveč uradnikov, da imajo ti, posebno višji, premalo dela, in da je plača neopravičeno razdeljena, ker imajo nižji premalo, a višji preveč. Ostro je tudi grajal nastop uradnikov, ki pretijo, da bodo štrajkali, ako se jim takoj ne zvišajo plače. Rekel je, da tako nastopanje vede do popolnega nereda v državi. Kakor da bi se odvalil kamen s srca, tako je vplival Šusteršičev govor na vso trezno javnost. In v zbornici sami so sedaj za dr. Šusteršičem prišli tudi drugi odlični poslanci, ki so si upali povedati isto. Dr. Steinwender in Redlich z nemške strani, od poljske strani Bilinski, in z vladne klopi sam ministrski predsednik baron Gauč.

Da z ozirom na tako nastopanje naši slovenski poslanci veljajo kot vzgled drugim, ni potemtakem nobeno čudo. Ze zadnjih smo poročali, kako se celo nemški listi priznalo izjavljajo o naših poslancih ter jih slavijo radi njihove edinstvo in sloznosti. Če Nemci tako pišejo o naših poslancih, mislili smo, da tudi nam ni treba molčati, in napisali smo te vrstice.

Kako se briga Kmetijska družba v Gradcu za blaginjo kmeta.

Na Spodnjem Stajerskem se je pridelalo letos toliko sena, da ga je marsikateri kmet imel odveč za domačo potrebo, posebno ker se je zmanjšalo število živine.

Da se ne bi štajersko seno izvažalo iz dežele, je Kmetijska družba v Gradcu začela delovati na to, da bi štajerski živinorejci s pomočjo triodstotnega posojila si nakupili mlado plemeno živino na Češkem, kjer je bila letos zelo huda suša in se je pridelalo prav malo živinske krme. Poljedelsko ministrstvo je

hotelo nakupovanje živine na Češkem podpirati. Zadržna zveza v Mariboru je sprejemala za Sp. Stajersko priglasitve za nakup živine. Okrog 500 kmetovalcev iz Spodnjega Stajerja se je oglasilo za to živino. Zadržna zveza je izvedla vse predpriprave, prosili so podpisali obvezna pisma, naznanili poroke za posojilo, le Kmetijska družba se ni vedela, odkod dobiti denar za nakup živine. Cele tri mesece je Kmetijska družba to zadevo vlekla; gospodje v Gradcu, ki imajo drugače vedno polna usta za blaginjo kmeta, niso imeli časa, v treh mesecih poskrbeti za potrebno posojilo, bodisi od države ali od denarnih zavodov. Čakala je slavna Kmetijska družba tudi, da so najboljšo živino na Češkem že meseca septembra pokupile gospodarske organizacije iz Galicije, čakala je ta družba tako dolgo, da je kmet sedaj brez potrebne živine, ni mogel izrabiti lepe letošnje paše in ima tako po krivdi družbine počasnosti sedaj nemalo gmotno škodo.

Cena živini na Češkem je bila avgusta in septembra že primeroma nizka, a sedaj se je cena isti tako povzdignila, da je živina na Češkem skoraj dražja kot pri nas. Tako nosi Kmetijska družba krivdo, da še marsikateri živinorejec sedaj, ko že zima trka na dur, nima potrebne živine, ker je čakal na živino iz Češkega.

Naši poslanci so se na Dunaju za vso zadevo živahno zanimali. Poslanec dr. Korošec je v poljedelskem ministrstvu večkrat posredoval v tem oziru. A dasiravno je bilo poljedelsko ministrstvo za vso zadevo zavzeto in je hotelo nakup živine podpirati, se je vendar moralo ozirati na mnenje Kmetijske družbe v Gradcu, ki se je naposled izjavila proti temu, da bi se s pomočjo triodstotnega posojila nakupila živina iz Češkega.

Poslanec dr. Verstovšek je v draginjskem odseku državnega zbora ostro prijel Kmetijsko družbo radi njenega čudnega postopanja. Poslanec je sekcijiski načelnik poljedelskega ministrstva, Ertl, pojasnil zadevo, iz katere jasno sledi, da Kmetijska družba po svojem sedanjem nastopu res ne more uživati zupanja pri našem ljudstvu.

Kmetijska družba hoče sedaj, da bi spodnještajerski živinorejci nakupili potrebno živino na Gornjem Stajerskem. Na to namero graških nemškonalci

PODLISTEK.

Iz minulih dni.

(Črtica iz naše doline. Spisal Miroslav pri Sv. Marjeti ob Pesnici.)

(Dalje.)

II. Na razpotju.

Ob vznožju hriba na solnčni strani Pesniške doline, ne daleč proč od okrajne ceste, je stala do novejšega časa starodavna prostorna kmetjska hiša; od dveh strani so jo obdajali mogočni hodniki, majhna okna so bila zavarovana z umetno kovanimi mrežami. Sploh je vsa zunanost hiše kazala, da je prebivala nekdanj v njej sreča in bogastvo.

Pred nekaj leti je zadela ta spomenik starih časov ista usoda, kateri se ne ogne nobena stvar na svetu: izginila je raz površje zemlje in na njenem mestu stoji sedaj novo poslopje, ki ni kmetjska hiša, ne meščanska stavba. Tudi to hišo, oziroma kmetijo, je zadela nekdanj ista usoda, kakor toliko drugih: iz trdnega kmetjskega doma je postala žalostna meščanska podrtija. Ali je bil tudi te hiše gospodar pijanec, ali igralec, kakor smo slišali zgoraj o toliko drugih? — Ko sem kot majhen deček včasih hodil tam mimo, se mi je vsikdar nehote vsiljevala misel, da hrani to staro poslopje v sebi posebne skrivnosti; in ni mi dalo miru; še v poznejših letih sem poizvedoval in iskal „zgodovino“ te hiše pri najstarejših ljudeh; in ne zastoj. Pri neki priliki sem naletel na staro, zgovorno ženo, ki mi je to zagonetko precej natanko rešila; tudi iz drugih virov sem izvedel marsikaj, in te razne odlomke sem zložil v celoto in prosto zapisal, da se spomin za nekaj časa ohrani.

Bilo je vročega julijevega popoldne leta 184*. Po cesti iz Maribora po Lajtersbergu navkreber se je pomikal čeden kmetjski voziček, katerega je vlekel počasnih korakov velik in močan vranec, ki je jezno

otepal z repom okrog sebe ali s kopitom zdajpazdaj tresnil po nadležnih obadnih, ki so kar trumoma brenčali okrog njega. Na vozičku je sedel mladenič, približno kakih 30 let, čedne, pa krepke postave, nekoliko zagorelega obraza je sedel zamišljen ne zmene se za okolico, ne za konja; popustil je vajeti, da je konj stopal kakor se mu je poljubilo. Iz te brezbriznosti ga nenadoma predrami glas: „Oho Ivan, kam pa tako grozno naglo?“ Pod senco košatega drevesa, tam kjer vodi od okrajne ceste bližnjica čez hrib, je sedelo mlado rdečelično dekle, zraven sebe je imelo majhno pletenico in več raznovrstnih omotov. Mladenič se ozre. „Ne tako naglo, pravim“, se šali dekle s počasnim voznikom. — „Kaj ti? Glej jo glej, da bi te skoraj ne bil opazil; kakor vidim, si precej naložila; ako te je volja, kar tu-le sem naloži in prisedi!“ Dekle si ni dalo dvakrat veleti; ročno je zložila svoje reči na voz in stopila sama nanj, ki se je jel premikati. „Kaj si bil pa poprej tako zamišljen, Ivan?“ vprašuje mladeniča pol v šali, pol pomilovalno nova spremeljavalka. „Kaj bi ne bil! Pogledaj Jerica, kakšno je to življenje! Dolej sem se celih osem let klatil tam notri po Italijanskem. In ko je končno po mnogih prestanih viharjih prišel čas, da se vrnem v drago domovino in mislim, da vsaj nekaj časa ondi mirno in brezskrbno preživim, pride smrt in vseh sladkih sanj o brezskrbnem življenju je konec. Ravno danes sem imel v mestu raznih opravkov, da po smrti očetovi, ki smo jih, kakor ti je znano, pred nekaj meseci pokopali, spravim svoje zadeve v red. In sedaj sva s staro Barbo pravzaprav sama, hlapec in dekla sta od danes do jutri, in Marica je med tem, ko me ni bilo doma, odšla z doma. Kako srečna si pa, Jerica, ti, ki živš brezskrbno kakor vrabec v prosu, pri očetu in materi, katere sem jaz moral tako mlad izgubiti. Ti nisi slutiti ne moreš, kako žalostno in pusto je tako življenje, ako človeka zapuste vsi, ki so mu bili ljubi in dragi.“ In mladenič je pogledal svojo spremeljavalko tako otožno in iskreno v oči, da je začutila ona tesnobo pri srcu in so njena rožna lica še bolj zarudela.

„Nič ne žaluj, Ivan, vse se časoma obrne na bolje; vidiš, vsak človek mora nekaj potrpeti“, skuša dekle tolažiti otožnega mladeniča. „Kaj tedaj trpiš ti?“ odvrne ta v šali, a ne opazi, da je dekle pri tem celo na lahko vzdihnilo, kakor da se je domislilo kakih neljubih spominov... In še predno sta se zavedala, sta bila na razpotju, ko se je trebalo ločiti; krepko sta si stisnila desnici kakor stara znanca in njuni poti sta se ločili. Mladenič se je še enkrat ozrl za spremeljavalko, in njegovo obličje je bilo otožnejše, nego poprej.

III. Na Dolinarjevem domu.

Odkar so pomnili najstarejši ljudje, je bival ondi krepak rod Dolinarjev. Dolinarji niso bili redni vozniki, kakor večina njihovih sosedov. Pečali so se tem bolj s poljedelstvom in živinorejjo ter pridelovali dovolj zlahkega vina. In zemlja jim je trud obilno vračevala. Dočim se je na slabo obdelanih zemljiščih sosedov, ki se za obdelovanje niso veliko zmenili, šopiril raznovrstni plevel, med katerim so rastle borni klasi pšenice ali žita, je uspevalo na polju Dolinarjev vsled skrbnega obdelovanja vse kar najlepše, da so jih sosedje čisto zavidali. Bilo je pa tudi v tej hiši v navadi staro pravilo: „Moli in delaj!“ Tako je bilo pri prednikih, takega reda se je držal tudi tedanj hišni gospodar Dolinar. Hudo je gledal sicer dobri starec, ako v soboto ali nedeljo zvečer ni bila takoj zbrana vsa družina, kadar je zaročljaj njegov stari, rodbinski lesen molek z debelimi jagodami. Žena mu je umrla po kratkih letih srečnega zakona, zapustivši mu dva otročiča, dečka Ivana in hčerko Marico. Njima na ljubo si Dolinar ni hotel iskati nove tovarišice, ampak je opravljal gospodarstvo s pomočjo zveste, že priletne Barbe, ki je bila od mladih nog pri hiši in kateri je rajna mati izročila na smrtni postelji z milo prošnjo svoja otroka. Otroka sta pod skrbnim nadzorstvom zveste Barbe, ki sta jo tudi ljubila in spoštovala kakor lastno mater, vzrasla v krepkega fanta in zalo dekle.

(Dalje prih.)